

УДК 378.1

DOI: 10.32342/2522-4115-2022-1-23-12

В.М. ВАСИЛЮК,

*аспірант кафедри інноваційних технологій з педагогіки, психології та соціальної роботи
Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)*

СИСТЕМНО-ДІЯЛЬНІСНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ ЗАСОБАМИ ПРОЄКТНОГО НАВЧАННЯ

У статті розкрито сутність системно-діяльнісного підходу до формування дослідницької компетентності майбутніх перекладачів засобами проєктного навчання і визначено його особливості у процесі їхньої фахової підготовки у закладі вищої освіти. Проаналізовано зміст поняття «дослідницька компетентність». Зазначено, що методологічною основою формування дослідницької компетентності майбутніх перекладачів засобами проєктного навчання у закладах вищої освіти виступає сучасний підхід щодо наукового пізнання, це системно-діяльнісний. Системно-діяльнісний підхід у дослідженні розглядається як методологічний напрям управління соціально-педагогічними системами, який передбачає наявність взаємопов'язаних і взаємозумовлених видів діяльності суб'єктів педагогічного процесу (навчання, виховання, управління, розвиток, учіння тощо). У ході теоретичного аналізу розкрито основні ідеї системно-діяльнісного підходу в контексті формування дослідницької компетентності майбутніх перекладачів. Акцентовано увагу на тому, що навчання у контексті системно-діяльнісного підходу має бути організоване так, щоб цілеспрямовано формувати дослідницьку компетентність майбутніх перекладачів. Установлено, що застосування проєктних технологій навчання дозволяє максимально наблизити навчальну діяльність до умов професійно-дослідницької. Розкрито досвід реалізації системно-діяльнісного підходу до формування дослідницької компетентності майбутніх перекладачів в Університеті імені Альфреда Нобеля. Формування дослідницької компетентності майбутніх фахівців при цьому відбувалося в три етапи: формування навичок роботи з літературою, що є необхідною навичкою під час роботи над навчальним чи науковим дослідженням; виконання навчально-дослідних проєктів; позааудиторна робота студентів.

Ключові слова: дослідницька діяльність, дослідницька компетентність, системно-діяльнісний підхід, проєктне навчання, дослідницький проєкт, майбутні перекладачі.

Постановка проблеми. В умовах сьогодення Україна перебуває на важливому етапі входження у світовий освітній простір. У зв'язку з цим вимоги до організації навчально-виховного процесу у вищій школі значно змінилися. Сучасний фахівець – це людина, яка не тільки володіє знаннями, вміннями та навичками, а й вміє творчо та професійно працювати, постійно шукає нові шляхи саморозвитку.

У «компетентнісній» освіті головною та вирішальною перевагою випускника стає «володіння ним такими якостями, як компетентність, відповідальність, вільне володіння своєю професією, академічна та соціальна мобільність, орієнтованість у суміжних галузях діяльності, готовність до ефективної навчально-дослідної та науково-дослідної роботи, готовність до самоосвіти та самовдосконалення [15, с. 176]. Ці зміни також торкнулися системи підготовки майбутніх перекладачів, тому виникає потреба у підготовці кваліфікованих фахівців з високим рівнем сформованості дослідницької компетентності.

Аналіз останніх досліджень. Проблема формування дослідницької компетентності висвітлюється у працях А. Мосейчук, де побудовано модель формування дослідницької компетентності майбутніх фельдшерів у процесі вивчення біологічних дисциплін; Н. Кийко, В.

Люльчик, О. Петрова, Н. Русіна, де визначаються основні складові дослідницької компетентності майбутніх фахівців із землевпорядкування; О. Пташенчук, Н. Чайченко, які обґрунтували дидактичну систему формування дослідницької компетентності майбутніх учителів біології; Т. Ваколя, де розкрито сутність і структура дослідницької компетентності майбутнього вчителя початкових класів; С. Архипова, яка охарактеризувала процес формування дослідницької компетентності майбутніх магістрів соціальної роботи у процесі професійної підготовки; І. Олійник, де розкрито проблему формування дослідницької компетентності у майбутніх докторів філософії.

В українській та зарубіжній науці проблемами дослідницької компетентності, зокрема, опікуються О. Біда (сутність та структура дослідницької компетентності майбутніх фахівців), М. Головань, В. Яценко (розуміння змісту поняття «дослідницька компетентність»).

В останні роки активно досліджуються проблема формування готовності студентів до дослідницької діяльності (Н. Олефіренко, Л. Остапенко, О. Повідайчик, Н. Пономарьова та ін.); особливості дослідницької діяльності студентів (Н. Мирончук та ін.); питання впровадження засобів проєктного навчання (В. Аніщенко, М. Артюшина, Т. Герлянд, О. Дербак, Є. Іжко, Н. Кулалаєва, О. Лебідь, Г. Романова, О. Тадеуш, М. Шимановський та ін.).

Удосконаленню підготовки майбутніх перекладачів до дослідницької діяльності присвячено наукові роботи Л. Березової, Є. Долинського, Г. Єнчевої, О. Мархевої, А. Сітко, Р. Тарасенка та ін.; формуванню дослідницької компетентності майбутніх фахівців у галузі філології (А. Лугова, А. Нікітіна, Є. Чураєва та ін.).

Учені (М. Головань, В. Яценко) визначають дослідницьку компетентність як цілісна, інтегративна якість особистості, що поєднує в собі знання, уміння, навички, досвід діяльності дослідника, ціннісні ставлення та особистісні якості та виявляється в готовності й здатності здійснювати дослідницьку діяльність з метою отримання нових знань шляхом застосування методів наукового пізнання, застосування творчого підходу в цілепокладанні, плануванні, прийнятті рішень, аналізі та оцінці результатів дослідницької діяльності [9, с. 61].

О. Біда визначає цей термін як інтегративну характеристику особистості, яка передбачає володіння методологічними знаннями, технологією дослідницької діяльності, а також визнання їх цінності та готовність до їх використання у професійній діяльності [3, с. 11].

Дослідницька компетентність, на думку Ш. Ісмуратової, Т. Сламбекової, К. Кажимової, А. Алімбаєвої, Р. Карімової, – це комплекс дослідницьких дій, готовність особистості до ефективного навчально-дослідницької діяльності, активної пізнавальної діяльності з метою пошуку знань для вирішення поставлених завдань [17].

У наукових дослідженнях [6; 12; 13] визначено, що основу дослідницької компетентності складають уміння вчасно виявити проблему, формулювати гіпотезу, здійснювати відбір й аналіз необхідної інформації для дослідження, підбирати необхідні методи проведення дослідження та обробки даних, зосереджувати увагу не тільки на остаточних, а і на проміжних результатах дослідження, проводити обговорення можливості інтерпретації результатів дослідження, використовувати результати дослідження в практичній діяльності. Означені характеристики є важливим показником високої кваліфікації майбутніх магістрів філології, тому що здатність таких фахівців до проведення наукового пошуку в галузі актуальних проблем сучасної гуманітаристики, лінгвістики, літературознавства, тощо.

У зв'язку з цим актуалізується проблема формування дослідницької компетентності майбутнього перекладача як необхідної умови його отримання нових знань шляхом застосування методів наукового пізнання відповідно до потреб ринку праці і для ефективного виконання професійних обов'язків.

Мета статті – обґрунтувати системно-діяльнісний підхід до формування дослідницької компетентності майбутніх перекладачів засобами проєктного навчання і визначити його особливості у процесі їхньої фахової підготовки у закладі вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Основоположною умовою успішного поглиблення міжнародного співробітництва, встановлення та розширення міжнародних контактів є наявність високого рівня сформованості дослідницької компетентності майбутніх перекладачів. Це означає, що майбутні перекладачі мають не лише володіти базовими навичками здійснення перекладацької діяльності, а й повинні бути готовими здійснювати дослідницьку діяльність з метою отримання нових знань шляхом застосування методів наукового пізнання.

Методологічною основою формування дослідницької компетентності майбутніх перекладачів засобами проектного навчання у закладах вищої освіти виступає сучасний підхід щодо наукового пізнання, це системно-діяльнісний, обґрунтуємо його.

Системно-діяльнісний підхід – це така організація навчально-виховного процесу, за якої головна увага приділяється активній, різнобічній, продуктивній, максимально самостійній навчально-пізнавальній діяльності [8, с. 33]; методологічний напрям управління соціально-педагогічними системами, який передбачає наявність взаємопов'язаних і взаємозумовлених видів діяльності суб'єктів педагогічного процесу (навчання, виховання, управління, розвиток, учіння тощо) [11, с. 77]. Системно-діяльнісний підхід, як вважають учені (К. Бикова, Д. Гнатюк, І. Доброскок, А. Шіба та ін.), описує основні психологічні умови та механізми навчального процесу, структуру навчальної діяльності; сприяє активізації навчальної діяльності; створює можливість самостійного успішного розвитку загальних і спеціальних компетентностей, що дозволяє спроекувати процес формування дослідницької компетентності майбутніх перекладачів [4; 8; 14; 16]. Аналіз наукової літератури засвідчив, що системно-діяльнісний підхід обґрунтовується як досягнення результату за умови наявності зворотного зв'язку, при чому спрямованість на результат розглядається як системоутворюючий чинник діяльності.

Для того, щоб обґрунтувати роль системно-діялісного підходу у процесі формування дослідницької компетентності майбутніх перекладачів засобами проектного навчання варто звернутись до наукових праць А. Асмолова [1; 2], який займається проблемами модернізації освітніх стандартів. Науковець акцентує увагу на тому, що у контексті системно-діялісного підходу сутністю освіти як провідного каналу соціалізації є залучення особистості у процесі здійснення спільних цілеспрямованих дій до знань, цінностей, традицій, вироблених під час людської історії. Тому наразі у сучасній системі вищої освіти спостерігається перехід від парадигми знань, умінь, навичок до системно-діялісної парадигми освіти. З огляду на вищезазначене А. Асмолов виділяє положення системно-діялісного підходу, а саме: 1) діяльність є системою, яка націлена на результат; 2) результат навчальної діяльності може бути досягнутий лише в тому випадку, якщо є зворотний зв'язок; 3) діяльність як система зобов'язує вибудовувати педагогічну діяльність, ґрунтуючись на виділенні психолого-вікових індивідуальних особливостей розвитку майбутніх фахівців та властивих цим особливостям форми діяльності; 4) головна цінність навчальної діяльності – формування здатності до збагачення наявного досвіду [1].

Аналіз цих положень [1; 2; 7], дозволяє зробити такі висновки щодо реалізації системно-діялісного підходу у системі професійної підготовки майбутніх фахівців: для розкриття особливостей професійної підготовки з діялісних позицій необхідно описати мету, тобто зафіксувати образ бажаного результату; для того, щоб спроекувати навчально-пізнавальну діяльність студентів і здійснювати ефективне управління нею, має бути встановлений зв'язок між цілями, мотивами і цінностями майбутніх фахівців; освітній результат може бути досягнутий тільки при організації співпраці викладача і студентів, наявності зворотного зв'язку, включення студентів у спільну діяльність, домінування навчального дослідження та комунікації, заохочення самостійності майбутніх фахівців; під час відбору змісту навчального матеріалу та освітніх технологій необхідно враховувати віково-нормативну модель розвитку студентства; завдання професійної підготовки – сформувати у студентів готовність вчитися самостійно.

Щодо основної ідеї системно-діялісного підходу в контексті формування дослідницької компетентності майбутніх перекладачів, то вона полягає в тому, що нові знання не даються в готовому вигляді, а студенти «відкривають» їх в процесі самостійної дослідницької діяльності [4]. Тому, завдання викладача організувати навчально-дослідницьку діяльність майбутніх перекладачів, щоб вони самостійно вирішували проблеми. Варто наголосити на тому, що основні ідеї системно-діялісного підходу полягають у тому, що нові знання не даються в готовому вигляді, майбутні перекладачі повинні «відкривати» їх у процесі самостійної дослідницької діяльності.

Як показала практика формування дослідницької компетентності майбутніх перекладачів засобами проектного навчання у ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля», системно-діялісний підхід здійснюється на різних етапах навчальних занять через: використан-

ня активних, розвивальних та інтерактивних методик; моделювання та аналіз виробничих і життєвих ситуацій; участь у проєктній діяльності, володіння прийомами винахідницької та дослідницької діяльності; залучення студентів в проєктну, оціночно-дискусійну та рефлексивну діяльність [5, с. 113]; впровадження інформаційно-комунікативних технологій; технологій створення та вирішення навчальних ситуацій; технологій реалізації проєктної діяльності; технологій рівневої диференціації навчання тощо. Як результат – навчання у контексті системно-діяльнісного підходу має бути організовано так, щоб цілеспрямовано формувати дослідницьку компетентність майбутніх перекладачів.

Зазначимо, що максимально наблизити навчальну діяльність до умов професійно-дослідницької діяльності майбутнього перекладача дозволило застосування саме проєктних технологій навчання. Використання даної технології дозволяє студентам самостійно набувати необхідних знань, вміло застосовувати їх на практиці для вирішення проблем, що виникають. Найчастіше тематика проєктів визначається практичною значимістю питання, його актуальністю, а також можливістю використання метапредметних знань. Специфіка навчальних дисциплін філологічного циклу дозволяє використовувати дану технологію на заняттях і під час позааудиторної діяльності.

Так формування дослідницької компетентності майбутніх перекладачів у ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля» проводилось через включення всіх студентів до навчально-дослідницької роботи з поступовою трансформацією її в науково-дослідну. Формування дослідницької компетентності майбутніх фахівців при цьому відбувалось поетапно:

1. Формування навичок роботи з літературою, що є необхідною навичкою під час роботи над навчальним чи науковим дослідженням. Ця робота була організована на першому курсі зі здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, які навчаються на освітньо-професійній програмі «Переклад (англійська)» спеціальності 035 Філологія. Для цього за рахунок годин циклу загальної підготовки було запроваджено навчальну дисципліну «Методика роботи з навчальною інформацією». У рамках цієї дисципліни студенти формували навички роботи з інформаційними джерелами та літературою.

2. Виконання навчально-дослідних проєктів (на першому курсі – написання рефератів, на другому та третьому курсах – написання курсових робіт і виконання інших проєктів навчально-дослідницького спрямування).

3. Позааудиторна робота студентів (участь майбутніх перекладачів у студентських конференціях, виконання дослідницьких проєктів різних видів з таких дисциплін, як «Порівняльна лексикологія англійської і української мов», «Практика письмового перекладу», «Самоменеджмент», «Лінгвокраїнознавство країн другої іноземної мови»).

Реалізуючи ідеї системно-діяльнісного підходу до формування дослідницької компетентності майбутніх перекладачів засобами проєктного навчання, ми створили умови студентам, які «дозволили відчувати себе учасником педагогічної діяльності, набувати реального досвіду, виявляючи активність у навчальній, професійній та квазіпрофесійній діяльності» [16, с. 148]; надають можливість майбутнім перекладачам виконувати роль дослідника, здатного виявляти самостійність мислення, аналізувати, формулювати гіпотези та відстоювати власну точку зору, що має уявлення про межі власного знання та незнання [4]. Таким чином, завдання формування дослідницької компетентності майбутніх перекладачів засобами проєктного навчання може бути досягнуто за допомогою включення студентів у дослідницьку діяльність, що має на увазі «інтелектуальну творчу діяльність, спрямовану на вивчення конкретного предмета (явища, процесу) з метою отримання об'єктивно нових знань та їх подальшого використання в практичній діяльності» [10, с. 219].

Висновок. У дослідженні обґрунтовано системно-діяльнісний підхід до формування дослідницької компетентності майбутніх перекладачів і визначено їх особливості у процесі фахової підготовки спеціалістів у закладі вищої освіти. Системно-діяльнісний підхід надає цілісності, наукової обґрунтованості та системності формування дослідницької компетентності майбутніх перекладачів засобами проєктного навчання. Перспективи дослідження полягають у подальшій розробці методологічних основ формування дослідницької компетентності майбутніх перекладачів засобами проєктного навчання.

Список використаної літератури

1. Асмолов А.Г. Системно-деятельностный подход в разработке стандартов нового поколения. Педагогика, 2009. № 4. С. 18–22.
2. Асмолов А.Г. Стратегия и методология социокультурной модернизации образования. Проблемы современного образования, 2010. № 4. С. 4–18.
3. Біда О.А. Сутність та структура дослідницької компетентності майбутніх фахівців. Наукові записки. Педагогічні науки. Кропивницький: РВВ КДПУ ім. Винниченка, 2017. Вип. 159. С. 10–13.
4. Быкова Е.А. Системно-деятельностный подход к формированию готовности обучающихся к инновационной деятельности. Вестник Шадринского государственного педагогического университета, 2019. № 1 (41). URL: http://shgpi.edu.ru/files/nauka/vestnik/2019/1_41/17.pdf (дата звернення 12.03.2022).
5. Вайнтрауб М.А. Реалізація системно-діяльнісного підходу у навчальних закладах вищої освіти на прикладі викладання дисциплін з охорони праці. Професійна освіта: методологія, теорія та технології, 2017. № 6. С. 109–122.
6. Василюк В. Дослідницька компетентність у складі фахових компетентностей майбутніх магістрів філології. Психолого-педагогічний супровід фахового зростання особистості в системі неперервної професійної освіти : матер. II Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. з міжнар. участю (Бердянськ, 25–26.11.2021). Бердянськ : БДПУ, 2021. С. 181–184.
7. Гелясина Б.В. Системно-деятельностный подход к формированию у обучающихся метапредметной компетентности (материалы для организации работы школы профессионального мастерства). Народная асвета, 2022. № 4. С. 7–10.
8. Гнатюк Д.О. Системно-діяльнісний підхід як основа організації ефективного навчання. Педагогічний пошук, 2013. № 4 (80). С. 33–37.
9. Головань М.С., Яценко В.В. Сутність та зміст поняття «дослідницька компетентність». Теорія та методика навчання фундаментальних дисциплін у вищій школі. Кривий Ріг: Видавничий відділ НМетАУ, 2012. Вип. VII. С. 55–62.
10. Іконнікова М.В. Особливості підготовки майбутніх філологів до пошуково-дослідницької діяльності: досвід США. Молодий вчений, 2017. № 8 (48). С. 219–224.
11. Лаврук В. Діагностика управлінської компетентності директора школи. К.: Шкільний світ, 2008. 128 с.
12. Лугова А. Дослідницька компетентність та сутність її впливу на майбутніх учителів іноземних мов у процесі професійної підготовки. Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка, 2019. Вип. 4 (160). С. 170–175.
13. Олійник І.В. Використання коучинг-технології у процесі формування дослідницької компетентності у майбутніх докторів філософії в умовах аспірантури. Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Сер.: Педагогіка і психологія. Педагогічні науки, 2019. № 1 (17). С. 158–167.
14. Професійна освіта : теоретичні та прикладні аспекти формування компетентності майбутніх фахівців : колективна монографія ; част. 1. / І.І. Доброскок та ін. ; керівник авторського колективу І.І. Доброскок. Переяслав-Хмельницький : ФОРМ Домбровська Я.М., 2016. 444 с.
15. Самодурова Т.В. К проблеме развития исследовательской компетентности студентов в условиях перехода на ФГОС. Амурский научный вестник, 2013. № 1. С. 176–183.
16. Шiba А.В. Реалізація системно-діяльнісного підходу в процесі професійної підготовки майбутнього вчителя іноземної мови. Молодий вчений, 2020. № 7.1 (83.1). С. 146–149.
17. Ismuratova Sh.I., Slambekova T.S., Kazhimova K.R., Alimbekova A.A., Karimova R.E. Model of Forming Future Specialists' Research Competence. Revista Espacios, 2018. Vol. 39. No. 35. URL: <https://www.revistaespacios.com/a18v39n35/a18v39n35p24.pdf>

References

1. Asmolov, A.G. (2009). Sistemno-deiatelnostnyi podkhod v razrabotke standartov novogo pokoleniia [System-activity approach in the development of new generation standards]. Pedagogika [Pedagogy], no. 4. pp. 18-22. (In Russian).

2. Asmolov, A.G. (2010). Strategiiia i metodologiiia sotsiokulturnoi modernizatsii obrazovaniia [Strategy and methodology of socio-cultural modernization of education]. Problemy sovremennogo obrazovaniia [Problems of modern education], no. 4. pp. 4-18. (In Russian).

3. Bida, O.A. (2017). Sutnist ta struktura doslidnytskoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv [The essence and structure of research competence of future professionals]. Naikovi zapysky. Pedagogichni nauky [Scientific papers. Pedagogical sciences]. Kropyvnytskyi, RVV KDPU imeni Vynnychenka Publ., issue 159. pp. 10-13. (In Ukrainian).

4. Bykova, E.A. (2019). Sistemno-deiatelnostnyi podkhod k formirovaniu gotovnosti obuchaiushchikhsia k innovatsionnoi deiatelnosti [System-activity approach to the formation of students' readiness for innovative activity]. Vestnik Shadrinskogo gosudarstvennogo pedagogicheskogo universiteta [Bulletin of Shadrinsk State Pedagogical University], no. 1 (41). Available at: http://shgpi.edu.ru/files/nauka/vestnik/2019/1_41/17.pdf (Accessed 12 March 2022). (In Russian).

5. Vaintraub, M.A. (2017). Realizatsiia systemno-diialnisnogo pidkhodu u navchalnykh zakladakh vyshchoi osvity na prykladi vykladannia dystsyplin z okhorony pratsi [Implementation of the system-activity approach in higher education institutions on the example of teaching labor protection disciplines]. Profesiina osvita: metodolohiia, teoriia ta tekhnolohii [Vocational education: methodology, theory and technologies], no. 6. pp. 109-122. (In Ukrainian).

6. Vasyliuk, V. (2021). Doslidnytska kompetentnist u skladi fakhovykh kompetentnosti maibutnikh mahistriv filolohii [Research competence as part of the professional competencies of future masters of philology]. Psykholoho-pedahohichniy suprovid fakhovoho zrostantia osobystosti v systemi neperervnoi profesiinoy osvity: materialy konferentsii [Psychological and pedagogical support of professional growth of the individual in the system of continuing professional education: proceedings of the conference]. Berdiansk, BDPU Publ., pp. 181-184. (In Ukrainian).

7. Geliasina, B.V. (2022). Sistemno-deiatelnostnyi podkhod k formirovaniu u obuchaiushchikhsia mezhpredmetnoi kompetentnosti (materialy dlia organizatsii raboty shkoly professionalnogo masterstva) [A system-activity approach to the formation of students' meta-subject competence (materials for organizing the work of a school of professional excellence)]. Narodnaia asveta [Public education], no. 4. pp. 7-10. (In Russian).

8. Hnatiuk, D.O. (2013). Systemno-diialnisnyi pidkhid yak osnova orhanizatsii efektyvnoho navchannia [System-activity approach as a basis for the organization of effective learning]. Pedagogichniy poshuk [Pedagogical search], no. 4 (80). pp. 33-37. (In Ukrainian).

9. Holovan, M.S. & Yatsenko, V.V. (2012). Sutnist ta zmist ponniattia "doslidnytska kompetentnist" [The essence and content of the concept of "research competence"]. Teoria ta metodyka navchannia fundamentalnykh dystsyplin u vyshchii shkoli [Theory and methods of teaching fundamental disciplines in higher education]. Kryvyi Rih, NMetAU Publ., issue VII. pp 55-62. (In Ukrainian).

10. Ikonnikova, M.V. (2017). Osoblyvosti pidhotovky maibutnikh filolohiv do poshukovo-doslidnytskoi diialnosti: dosvid SShA [Features of training future philologists for research activities: the experience of the United States]. Molodyi vchenyi [Young scientist], no. 8 (48). pp. 219-224. (In Ukrainian).

11. Lavruk, V. (2008). Diahnostyka upravlinskoii kompetentnosti dyrektora shkoly [Diagnosis of managerial competence of the school principal]. Kyiv, Shkilnyi svit Publ., 128 p. (In Ukrainian).

12. Luhova, A. (2019). Doslidnytska kompetentnist ta sutnist ii vplyvu na maibutnikh uchyteliv inozemnykh mov u protsesi profesiinoy pidhotovky [Research competence and the essence of its impact on future foreign language teachers in the process of professional training]. Visnyk Natsionalnoho universytetu "Chernihivskiy kolehium" imeni T.H. Shevchenka [Bulletin of the National University "Chernihiv Collegium" named after T.G. Shevchenko], issue 4 (160). pp. 170-175. (In Ukrainian).

13. Oliinyk, I.V. (2019). Vykorystannia kouchynh-tekhnolohii u protsesi formuvannia doslidnytskoi kompetentnosti u maibutnikh doktoriv filosofii v umovakh aspirantury [The use of coaching technology in the process of forming research competence in future doctors of philosophy in graduate school]. Visnyk Universytetu imeni Alfreda Nobelia. Pedagogika i psykholohiia. Pedagogichni nauky [Bulletin of Alfred Nobel University. Pedagogy and psychology. Pedagogical sciences], no. 1 (17). pp. 158-167. (In Ukrainian).

14. In I.I. Dobroskok (Ed.). (2016). Profesiina osvita: teoretychni ta prykladni aspekty formuvannia kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv [Vocational education: theoretical and applied aspects of competence formation of future specialists]. Pereiaslav-Khmelnytskyi, FOP Dombrovska Ya.M. Publ., 444 p. (In Ukrainian).

15. Samodurova, T.V. (2013). K probleme razvitiia issledovatel'skoi kompetentnosti studentov v usloviiakh perekhoda na FGOS [On the problem of developing research competence of students in the context of the transition to the Federal State Educational Standard]. Amurskii nauchnyi vestnik [Amur Scientific Bulletin], no. 1. pp. 176–183. (In Russian).

16. Shyba, A.V. (2020). Realizatsiia systemno-dial'nisnogo pidkhotovu v protsesi profesiinoi pidhotovky maibutnoho vchytelia inozemnoi movy [Implementation of the system-activity approach in the process of professional training of future foreign language teachers]. Molodyi vchenyi [Young scientist], no. 7.1 (83.1). pp. 146-149. (In Ukrainian).

17. Ismuratova, Sh.I., Slambekova, T.S., Kazhimova, K.R., Alimbekova, A.A., Karimova, R.E. (2018). Model of Forming Future Specialists' Research Competence. Revista Espacios. Vol. 39. No. 35. Available at: <https://www.revistaespacios.com/a18v39n35/a18v39n35p24.pdf>

SYSTEM-ACTIVITY APPROACH TO FORMATION OF RESEARCH COMPETENCE OF FUTURE TRANSLATORS BY PROJECT-BASED LEARNING METHODS

Valeriia M. Vasyliuk, Postgraduate student of the Department of Innovative Technologies in Pedagogics, Psychology and Social Work, Alfred Nobel University, Dnipro

E-mail: Lera.dnepr@i.ua

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-7641-8011>

DOI: 10.32342/2522-4115-2022-1-23-12

Key words: research activity, research competence, system-activity approach, project-based learning, research project, future translators.

The article reveals the essence of the system-activity approach to the formation of research competence of future translators by means of project-based learning and identifies its features in the process of their professional training in higher education. The content of the concept of “research competence” is analyzed and it is established that the basis of research competence is the ability to identify the problem in time, formulate a hypothesis, select and analyze the necessary information for research, select the necessary research and data processing methods. The ability to analyse the intermediate results of the study, to discuss the possibility of interpreting the results of the study, to use the results of the study in practice is required. It is noted that the methodological basis for the formation of research competence of future translators by means of project-based learning at higher education institutions is a modern approach to scientific knowledge. This is a system-activity approach. The system-activity approach in the research is considered as a methodological direction of management of socio-pedagogical systems, which involves the presence of interconnected and interdependent activities in the pedagogical process (teaching, education, management, development, learning, etc.). In the course of theoretical analysis, the main ideas of the system-activity approach in the context of formation of research competence of future translators are revealed. Emphasis is placed on the fact that training in the context of the system-activity approach should be organized in such a way as to purposefully form the research competence of future translators. It is established that the use of project-learning technologies allows to bring educational activities as close as possible to the conditions of professional research. The experience of implementation of the system-activity approach in the formation of research competence of future translators at Alfred Nobel University is revealed. The formation of research competence of future specialists took place in three stages: the formation of skills in working with literature, which is a necessary skill when working on educational or scientific research; implementation of educational and research projects (in the first year – writing essays, in the second and third years – writing term papers and implementation of other projects of educational and research direction); extracurricular work of students (participation of future translators in student conferences, implementation of research projects of various kinds in such disciplines as “Comparative Lexicology of English and Ukrainian”, “Translation Practice”, “Self-Management”, “Linguistics of Second Foreign Languages”).

Одержано 07.06.2022.